

הלכות נשיאת כפים

קכח דיני נשיאת-כפים ואיזה דברים הפוסלים בכהן, ובו מ"ה סעיפים:

א מילה כג ב סוטה
לה ג רפס"ח ה
הלכות תפלה

א *אין נשיאת-כפים *פחות (ב) מעשרה, והכהנים (ב) מהמניין. (ג) *ואין לזר לשא כפיו (ד) אפלו עם כהנים אחרים) (פסק ב דתבבות, *דוך עובר בעשה, ותוספות פרק כל פתחי, לא ידע ר"י מה (ג) [ג] אסור יש (ה) בן העולה, (ו) ואפשר דעם כהנים אחרים שרי, וצריך עיון): **ב** כל כהן (ז) שאין בו אחד מהדברים המעכבים, אם אינו עולה לדוכן, אף-על-פי שבטל מצות עשה אחת הרי זה (ח) כעובר בשלש עשה, *אם הנה

שערי תשובה

[ג] אסור. עב"ט. ועין בספר הפלאה בכתבות שם שכתב בשם ספר חרדים שיש מצות עשה על הישראל שיתקבר, וכיון שהוא זר ועלה לדוכן אינו מתקבר, כדאמר לקמן עם שאחרי הכהנים. ועין מ"ש ע"ז בשו"ת בית אפרים חלק א"ח ובחלק אה"ע ועין בשו"ת נ"ב ח"א סימן נ"א"ו בפרוש דברי המג"א:

באר היטב

(ב) מעשרה. איתא בירושלמי פרק הקורא את המגלה עומד: אין נושאין את כפיהם פחות מיו"ד; התחילו כיו"ד ונצאו להם מקצתם, גומרים ע"כ. ותמתינ למה השמיטו הפוסקים דין זה, שכנה"ג. כל שיש בכה"כ עשרה שאין מתפללין בחזרה, אלא העבור והשי"ן יחד בקול רם, והכהנים השלימו תפלתם קדם שיגיע העבור לרצה, יכולים לעלות לדוכן לשא כפיהם, ואף אם יקרא להם השי"ן אין כ"א במקום שיש ס"ח ע"ש, והפרי"ח פתח דל"כ לא בעינן שיהיה שם ס"ח, אלא בכ"מ שמתפללין עשרה יש נ"כ ושהכי נהוג ע"ש סעיף יו"ד וכ"כ ע"ת. מי שבא ואמר שהוא כהן, נאמן לשא את כפיו, רמ"א בא"ע סי' ג ס"א ועין מה שכתבתי שם: (ג) אסור. עמ"א וט"ו וע"ת וב"ח ומהרי"ט ח"א סי' קמט ובית-יעקב סי' קכג, חוט-שני סי' יז, גת-נדרים ח"א"ת כ"ל א סי' יג יוד, ובתשובת זנ"ע באר"ח ח"א"ת סי' יא (ובס' אלהי נבה פתב

באר היטב

כתב בספר חרדים: מצות עשה לברך כהן את ישראל, שנאמר "כה תברכו את בני ישראל", וישראל העומדים פניו כנגד פני התורה במשתיקה ומכניעים לבם לקבל ברוחם כדבר ה', הם נמי ככלל המצוה⁶, עד כאן לשונו, והביאורו האחרונים⁷:

* אין נשיאת-כפים וכו'. הטעם, משום שהוא דבר שבקדשה. והר"ן פתב דלא מקרי דבר שבקדשה כי אם קדוש וקדושה וכו', ומה דצריך עשרה בנשיאת-כפים הוא משום היזקלין גזרה-שנה, דכתיב "כה תברכו את בני ישראל" ולכן פתחי "ונקדשתי בתוך בני ישראל"; ואפלו לדידה, רק אסמכתא הוי ומדרבנן; פרי"מגדים, ועין בח"י א"ח פ"ד כ"ל לב: * פחות מעשרה. הנה אפלו אם בעת שהתחיל השי"ן לחזור התפלה הוי עשרה בבית-הכנסת ואחר-כך יצאו, דקמא לן לעיל בסימן נה סעיף ב בגומרין כל התפלה, אפלו הכי אסור לשא כפים, שהוא ענין בפני עצמו, אלא שנקבעוה חכמים בתפלה. ואם התחילו הנשיאת-כפים בעשרה ונצאו מקצתן, גומרין: ר"ן במגלה, והובא בסימן נה בבית-יוסף, וכן פתב בשו"ת נקטת הגולה, והובא בבאר היטב. וכתב עוד שמו: כל שיש וכו' העבור והשי"ן יחד בקול רם וכו', באורו הוא על-פי מה שכתבנו לעיל בסימן קכד, בבאר היטב דבור המתחיל בלחש, בשם הפרי"מגדים, עין שם, ולכן לא העסקתיו במשנה ברוחה, דלפי מנהגנו לא שוף האי דינא: * ואין לזר וכו'. עין פרי"מגדים שהסכים לפירוש חדש, דחלל שעולה לדיוכן עובר בעשה כמו זר, ואפלו אם עלה זר. ומי שהוא טמטום או אנדרוגינוס לא יעלה לדוכן, ונראה לי דנצא מביית-הכנסת קדם "רצה" * דוך עובר בעשה. עין במשנה ברוחה שכתבנו: ונראה לי דכל זה דוקא במצי דקמא לן דמצות צריכות כנהן וכו'. ולכאורה לפי זה יש לתמה על מנהג העולם שנהגין לברך אחד לחברו, בין שהוא כהן או זר, בעת שמלנה אותו בלשון "ברכך" וגו', ואף ברכבת כזו הוא שלא בשעת התפלה, וידוע הוא מה שאיתא בירושלמי פרק ד דתענית: לא מצינו נשיאת-כפים בלא תפלה, הלא זהו בוראי רק שתקמא דרבנן דקבעוה בתפלה, ומדאורייתא אינו תלוי בזה כלל; פ"ד, דהלא תפלה גופא לרב הפוסקים הוא דרבנן¹⁰; ואם-כן כיון דמדאורייתא יוצא בברכה בעלמא לשמברך אותם אפלו שלא בשעת תפלה, ועל זה אמרה התורה "אתם ולא זרים", האיך מתר לזר לברך אחד לחברו בלשון זה, ואם-כן יש ראייה מומנהג העולם להא דקמא לן מצות צריכות כנהן? ואולי יש לומר דטעם המנהג, משום דסבידא להו כה"כ דדוקא בפריסת נדים עובר הנה בעשה¹¹. אי נמי, דכיון דתקנו רבנן שלא לשא כפים בלא תפלה, שוב מי שאומר פסוקים אלו של ברכת-כהנים בלא תפלה, בין כהן בין ישראל, הוי כמבון פגורש שלא לקים בזה המצוה דברכת-כהנים¹², ולכן שרי: * אם הנה בבית-הכנסת. לאפוקי אם היה אז חוץ לבית-הכנסת, כתב הר"ן דינאו עובר אפלו אם קראו לו לעלות

משנה ברורה

א (א) אין וכו'. ודינו בכל דבר כמו שבאר לעיל בסימן נה לענין קדושה. ועין שם במשנה ברורה סעיף-קטן לג מה שכתבנו בשם הפרי"מגדים דמסתפק לענין ישן אם מצטרף¹, יש אומרים דאין נשיאת-כפים אלא במקום שיש ספר-תורה², (ב) אכל רב אחרונים וקמעת פלם חולקים על זה. יש אומרים, דמי שבא ואמר כהן אני, נאמן לשא כפיו³, וכן המנהג (רמ"א בא"ע סימן ג ס"א בהג"ה): (ב) מהמניין. לפי שהכהנים גם-כן ככלל ברכה, מדכתיב "ואני אברכם", כלומר לכהנים⁴; ואפלו אם רבם כהנים, גם-כן שפיר דמי, כיון דיש על-כ"פ פנים וישאל אחד שיצנה אמן אחר הברכת-כהנים⁵. ובית-הכנסת שכלה כהנים, עין לקמן בסעיף כה: (ג) ואין לזר. דכתיב "כה תברכו" וגו', אתם ולא זרים, ולא הפא מכלל עשה — עשה. ועין ב"ח שכתב דדוקא עם נשיאת-כפים, ואפלו אם לא ברך מתחלה "אשר קדשנו בקדשתו [של אהרן] וצוננו" וכו', אכל אם יברך ברכת-כהנים בלא נשיאת-כפים אינו עובר בעשה; ומפרי"מגדים משמע דאסור יש בכל גווי. כתב בספר מגן-עבורים, דהא דאמרה תורה "אתם ולא זרים" אינו רק במתקון לבנת המצוה, אכל אי לא מכון קלל לבנת המצוה, רק שלא לעבר על דברי חב"ו שחשבו שהוא כהן ואמרו לו עלה לדוכן, ששיטא דאין כאן אסור עשה כלל, עין שם. ונראה לי, דכל זה דוקא למאי דקמא לן לעיל בסימן ס סעיף ד דמצות צריכות כנהן, דאי לא הכי אינו מתר רק דוקא אם מכון פגורש שלא לשם מצוה, או שאינו מכון כלל לברכה. ועין בבאר היטב: (ד) אפלו וכו'. רוצה לומר, (ב) אפלו אם נימא דעשה אינו עובר הנה כשמברך עם כהנים, דהמעוט "אתם ולא זרים" הוא רק כשמברך לברו, אפלו הכי על-כ"פ פנים אסור משום הברכה שמברך בתחלה "אשר קדשנו" וכו' דהוי לבטלה⁶, דרק לכהנים צותה התורה לברך את ישראל; (ה) בן העולה. אם לא משום ברכה לבטלה, שלכנהנים צותה התורה לברך את ישראל (תוס' שם): (ו) ואפשר דעם וכו'. רוצה לומר, בנה אמר הר"י דינאו עובר בעשה רק משום אסור ברכה לבטלה. ולדינא הסיכמו האחרונים דאין לתלק בנה, וככל גווי עובר בעשה: (ז) שאין בו אחד וכו'. כי לקמן בסימן זה מתבאר הרבה דברים המעכבים לפנה לעלות לדוכן, יש מהן שהן מדאורייתא לכמה פוסקים ויש מהן שהן כללי עלמא מדרבנן. ועין לקמה בסעיף-קטן יב: (ח) כעובר בשלש. והוא "כה תברכו", "אמרו להם", "ושמו את שמ"י" וגו'. ומכל מקום עקר עשה אינו אלא אחת והוא "כה תברכו", שנאמרה בלשון צווי לברכה. פתבו הפוסקים, דנשיאת-כפים אין דוחה לאסור טמאה, והטעם, כי יש בה עשה ולא-תעשה ל"לנפש יש וטמא", "קדשים יהיו", ולכן (א) אפלו מתפאום אחר שברך אמר השליח-צבור "כהנים", דחל עליהם המצות-עשה דנשיאת-כפים, אפלו הכי צריכין לצאת תקף

שער הציון

(6) עלת-תמיד ואלהי זוטא ופרי חדש ומגן-עבורים: (3) כן איתא בדר"כ מ"שה וכן משמע בבאר הגול"א שפירש להרמ"א כדכרינו: (א) פרי"מגדים:

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ד מרדכי ה הנהגה
י מינוי פרק טו
ט הלכות חלה
ו כתבי הדין רבי
ז ישראל סיון כ

בבית־ההנְסֵת (ט) כְּשִׁקְרָא (ג) כְּהֻנָּים (ו) *או אמר לו לעלות או לטל ידיו: ג האם עלה פעם אחת ביום זה, (יא) שוב אינו עובר אֶפְלו אָמְרוּ לוֹ (ד) עֲלֵה: ד (יב) כְּשֶׁהֲכֵנְתָם *אינם רוצים לעלות לדוכן, אינם צריכים לשהות חוץ מבית־ההנְסֵת (יג) אֵלֶּא בְּשָׁעָה שְׁקוּרָא הַחַזֵּן (ה) כְּהֻנָּים. אָבָל כְּדֵי שָׁאֵל

באר היטב

יב, ועין בס"ק יא מש"ש: (ז) עֲלֵה. ואם עלה פעם שנית מברך אֶפְלו באותו צבור, רמ"מ סי' יב: (ח) כְּהֻנָּים. ובמרדכי פתח שצאוי קדם רצה. וגי' טעמו ששא יאמרו לו אחר מבני הקהל עלה לשמתחיל החרון רצה, עין סעיף כ בהג"ה

דאשמתוי לשר"ת בית־עקב דברי מהרש"א ע"ש: (ג) כְּהֻנָּים. ודוקא שעקר רגליו בעבודה או שאל קדם רצה לעלות, אבל אם לא עקר רגליו אינו רשאי לעלות כמ"ש ס"ח, מ"א וכ"כ בגנות נדרים יסוקן יג ובתשובת נרע־אברכה סי'

באור הלכה

* או אמר לו לעלות. הנה אם אמרו לו לעלות בעת ברכת רצה ולא רצה לעקר רגליו כלל, והיה בבית־ההנְסֵת עד שהתחילו להניים לשא כפיהם מפוש ולא עלה עמהם, ברור דעובר בזה בעשה, אף דהיה מברך מצד הדין שלא לעלות על־ידי שלא עקר רגליו. ודאיה מהג"ה דסעיף כ דאם אמרו לו לש"ץ לעלות קדם רצה", דעובר בעשה אם אינו עולה, אף שלא עקר רגליו עדין כולל ואפלו אם לא קרא שוב עדין כְּהֻנָּים", וכן מוכח בהרי"ט בר"ן (ולדעתו זהו מה שכתב הפג"ח אברכה בסעיף־קטן ב"או שְׁאָמְרוּ לוֹ קְדָם רְצֵה" לעלות", שהוא מכאן בזה מה שכתב השלחן־ערוך "או אמרו לו לעלות", שהיה קשה לו: פשיטא, וכן ה"ח באר דקא משמע לן דאפלו אם אמרו לו קדם רצה" ולא־מרין לא אמרו לו כלל, גס כן מהני לזה. ואפשר שְׁלוֹה כוונתו כמה שפי"ס: וכן מוכח בר"ן, דמה"ר"ן מוכח בהרי"ט דבר זה דכאפן זה עובר בעשה, ולא־פוקי אם אמרו לו אחר רצה" וב"רצה" לא עקר רגליו, סבירא לה להפג"ח אברכה דאינו עובר בעשה, ואול לשעמה בסעיף־קטן ל עין שם. ואין צריך לה כמה שדומתני עצמי במשנה ברורה דברו הפותח"ל "או" לבאר דברי השלחן־ערוך דמ"ר: בעתא גויג, דאי הכי סבירא לה להפג"ח אברכה דאין רביתא בזה). אף מסתפקא אם אמרו לעלות קדם שגמר ברכת רצה" ולא רצה, ואחרכך קדם שהתחילו לקרוא כְּהֻנָּים" מפש נצא לחוץ ולא היה בבית־ההנְסֵת בעת נשיאת־כפים, אם עובר או לא: מי נימא כיון דכבר קרא אותו בעת עבודה, שהוא התחלת חיובו לנשיאת־כפים, דהינו שצריך או מדינא לעקר רגליו לעלות לדוכן, ולא רצה, מוסיף עקר העשה בזה גופא, דהא קימא לן דשוב אינו רשאי לעלות, וקרא ד"אמור להם" כבר נחקק דהא כבר קראו אותו לעלות, ואס"פ מה הועיל בזה שצ"ע לחוץ בשעת נשיאת־כפים גופא, או דלמא כיון דזה גופא דשוב אינו רשאי לעלות משמע דהוא אסמכתא בעלמא אקרא, ומדאורתא היה אתריכך גס ב"פ רשאי לעלות לדוכן, אפשר דזמן חיובא הוא העקר בשעה שהגיע לעצם נשיאת־כפים, וכיון שהתחכם ונצא לחוץ מתחלה, אף שקראו אותו בעת ברכת רצה", מקרי נשיאתו זה מקמי דלמטי זמן חיובא ואינו עובר כן משום "וראת מאלהיו" דאימת בקדושתו ודף ל"ג. ויחור מסתברא לומר דזמן חיובא מקרי מעת ששאר הכהנים מנינים עצמם לנשיאת־כפים שהוא מעת התחלת עבודה, ועל־כן כיון שכבר קראו אותו והוא חפץ פניו ונצא לחוץ, עקר בזה העשה. ואין להביא ראיה להפך ממה שכתב השלחן־ערוך בסעיף ד דצריכי לשוהות לחוץ רק בשעה שקורין כְּהֻנָּים, ומשמע דבתחלה גס־כן מתריני להיות בבית־ההנְסֵת, ורק המרדכי מחמיר בזה, וכמו שכתב הפג"ח אברכה בסעיף־קטן ד, וזה אינו, דשם ארי שלא אמרו לו עולה, ותרע, דהא אליה רבה כתב שם באמת דצריך להחמיר מהאי טעמא לצאת קדם רצה" פן יאמר לו אחר לטל ידיו, וצריך עיון. ודע עוד דמה שכתבתי במשנה ברורה: כשאמר לו השופר מים לטל ידיו, גס זה הוא בכלל "אמור להם", הוא מהמרדכי, ובסודור יעב"ץ מסתפק בזה קצת, עין שם, ובמאירי מגלה ראיתי שכתב דדוקא כשאמר מצוין אותו בכך או שש"ץ קוראם רבם, שש"ץ לענין זה קצתו עצמו, עד כאן לשונו, וצריך עיון: * אינם רוצים לעלות לענין זה במשנה ברורה שכתבנו "כגון מפני חלשא", דאי לאו הכי בנודאי לא שפיר למעבר הכי שיכסל מצות עשה בתנאים, והרי זה דומה לישא מצות עשה הטלוי במעשה, כמו ציצית דלאו חובת גברא הוא אלא חובת קמא, ואפלו הכי צריך לעשות בגד של ד' כנפות ולתלות בה ציצית, ונעשי נמי עלה בערן רתחא (וכדאיאת במנחות דף מ) (חמד משה).

החוצצה¹⁴). ואם הלהן אינו יודע מזה, צריך להגיד לו. (ז) מהיו, אם השמעה בבית הסמוך לבית־ההנְסֵת, (ח) ואפשר לקתם הפתחים והתולנות של בית־ההנְסֵת או של בית שהמת שם, אפלו נודע לו (י) אין צריך לצאת עד שיגמר הנשיאת־כפים, דנשיאת־כפים דבר־תורה וטמאה פזו אינה אלא מדרבנן¹⁴. אמנם אם נודע לכהן קדם שנטל ידיו לעלות לדוכן, (י) טוב יותר שיצא חכף החוצה: (ט) כְּשִׁקְרָא כְּהֻנָּים. דבאלו הכי אינו עולה, דהתיב "אמור להם", ומתרגמין: פד יימרון להון, והוא קריאת כְּהֻנָּים" שאנו אומרין. ועין לקמה בסעיף־קטן י. וכתב הפג"ח אברכה: ודוקא שעקר רגליו בעבודה, אבל אם לא עקר רגליו אינו רשאי לעלות, וכדלמקן בסעיף ה, ואף דהחזן קרא כְּהֻנָּים" או שאמר לו פרוש לעלות, אינו עובר בעשה. והאליה רבה הביא בשם תשובת מהר"ם מינץ ששקספק בזה¹⁵, דאולי באפן זה מחיב לעלות, על־כן יש לזהר שלא להיות אז בבית־ההנְסֵת כדי שלא יבוא לזה, ובאלו הכי יש לעשות כן משום שלא יאמרו עליו שהוא פגום, דמי ידע שלא עקר רגליו קצת בעבודה: (י) או אמר לו, זה קאי גס־פן בשהיה בבית־ההנְסֵת ולא כשאמרו לו בחוץ. רק דבא המתבר להורות לנו דאין נפקא־מנה ברין בין תבת כְּהֻנָּים" שקורא החזן בכלל לכל כְּהֻנָּים, או שאמרו לו בפרט לעלות, או כמה שאמר לו השופר מים לטל ידיו, והוא מרמו גס־פן על ברכת כְּהֻנָּים, כלם בכלל "אמור להם" הוא ועובר בעשה אם אינו עולה, וכל זה מ"ר גס־פן לפי דעת הפג"ח אברכה הנ"ל שעקר רגליו בעבודה. ועין עוד בבאר הלכה שבברנו שם עוד, דדברי המחבר כולל גס־פן דאם שאמרו לו בבית־ההנְסֵת קדם שגמר ברכת רצה", דהיה אז ביאתו לעקר רגליו ולא רצה, דעובר בעשה לכלי עלמא, ועין שם עוד כמה שכתבנו: ג (יא) שוב אינו עובר. הינו אי אתרימי לה צבורא אחרניא¹⁶. והטעם, כיון שכבר קים מצוה זו ביום זה לא חייבתו התורה יומתרה¹⁷. ומכל מקום אם עלה פעם שנית (ח) צריך לברך מתחלה הברכה "אשר קדשנו בקדשתו [של אהרן] וצוננו", דעל־פל־כפנים עושה מצוה¹⁸, ואפלו באותו בית־ההנְסֵת שכבר נשא כפיו: ד (יב) כְּשֶׁהֲכֵנְתָם אינם רוצים. כגון (ט) שהוא חלש וכדומה. ועין במגן־אברהם שכתב בשם המרדכי, ששיצא צריך לצאת קדם שמתחילין רצה". (י) והטעם, כדי שלא יאמרו שהם פגומים כשלא יעקרו ב"רצה", וגם שהלויים היוצאים מים לא יבואו יאמרו להם לעלות א"י. וכתבו הפוסקים, דהפסולים לעלות לדוכן, (יא) אפלו פסולים דרבנן, אין צריכין לצאת לחוץ¹⁹, דקשהחזן קורא כְּהֻנָּים" אין כונתו על הפסולים

שער הציון

- (ז) פריימג'דים (ח) חיי־אדם בסיומן כט: (י) פריימג'דים. ומה דמסתפקא לה לפתחיתשובה ביוה"דועה בסיומן בט"ו: (כ) תשובת מהר"ם מינץ להפריימג'דים, ולפלא שלא הביאו: (י) עין שם בפתחיתשובה מה שכתב בשם התייאיור, ומשום הכי לא פתחתי בן "וטוב": (כ) תשובת מהר"ם מינץ ומגן־אברהם ואלהי רבה פריימג'דים, דלא לבלוש שסתפק בזה: (ל) ראו"ש בשם תירושלמי: (י) מגן־אברהם: (א) ב"ח ועלת־תמיד ומגן־אברהם: (יג) עלת־תמיד ומגן־אברהם, ובאליה רבה פתח דגם הפ"ח מודה לזה, וכן פתח בחרדשי ר' עקיבא איג"ר: (יג) דהא ידוע דיש כח בדבריהם לעקר דבר מן התורה בשב ואל תעשה: (יד) ועטמו, דלמה יעמדו שם לכתחלה והיו מברכים מצד הפג"ח חז"ל לעבר על העשה כשאמרו "כהנים":

הלכות נשיאת פנים סימן קכח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ח]

אָפּלוּ הָכִי צְרִיכִין לְצַאת תְּקַף הַחוּצָה⁽¹⁸⁾ וכו', וְטַמְאָה קְדוֹ אֵינָה אֶלָּא מִדְרַבְנָן⁽¹⁴⁾.

פעם שיאמרו לו, ואפילו אלף פעמים, אימתי יקיים את שאר המצוות ואימתי יעשה שאר צרכיו, והמאמר מרדכי (ס"ק ו) תמה על טעם זה, וכתב שקבלה היא ביד חז"ל, ואין צריך לבקש טעם לדבריהם.

ואם יש הרבה בתי כנסיות בעיר, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ג) שאין לכהן שכבר נשא כפיו, לעמוד בבית כנסת אחר בשעת נשיאת פנים שלא יאמרו שהוא פגום.

[משנ"ב שם]

דָּעַל כָּל פְּנִים עוֹשֶׂה מְצָנָה⁽¹⁸⁾.

(18) ובמאמר מרדכי (ס"ק ו) ובמנחת חינוך (מצוה שעח אות א), דימו מצוה זו למצות תפילין, שאף אם כבר הניחן פעם אחת ביום, וכבר יצא ידי חובתו, מ"מ חייב לברך כל פעם שלוּבֶשֶׁן [כמבואר בשו"ע לעיל (סי' כה ס"ב)].

ואם בפעם הראשונה שעלה היה לברו, וכעת יש עמו כהן אחר, כתב הקצות השלחן (סי' כג בדה"ש ס"ק מז) שצריך להדר ולעלות פעם נוספת, כיון שיש הסוברים שבפעם הראשונה לא היה חיובו מן התורה, וכמו ששמענו במשנ"ב להלן (ס"ק כג).

[משנ"ב ס"ק יב]

אָפּלוּ פְּסוּלִים דְּרַבְנָן, אֵין צְרִיכִין לְצַאת לַחוּץ⁽¹⁹⁾.

(19) ובשעת העלייה לרוכן, כתב בביה"ל להלן (ס"ל ד"ה מי שיש לו מום) שבעלי מומים אף שמומם ניכר, יתכן שטוב יותר שיצאו לחוץ, כיון שאין כל העולם יודעים את הדין שפסולים הם לרוכן, ויאמרו עליהם שהם חללים.

[ביה"ל ד"ה אינם חצים]

לא שפיר לְמַעַבְדֵי הָכִי שְׂכִיטָל מְצוֹת עֲשֶׂה פְּחָנָם⁽²⁰⁾.

(20) וכהן הנמצא בבית הכנסת ואינו רוצה לשאת את כפיו, כתב הפמ"ג (משנ"ב סוף הסימן ד"ה וכהן) שמכים אותו עד שתצא נפשו כדי שישא את כפיו, ואם עבר ולא עשה כן, מכים אותו מכת מרדות.

וכהן המסרב לישא כפיו בלי שום סיבה, ויוצא לחוץ לפני שקראוהו לעלות, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' כז) שאם עושה זאת בקביעות, ראוי לגעור בו בנויפה, אבל לקונסו מזכויות הכהונה, כגון לדחותו לגמרי מעליית הכהן, ולתת עלייתו [כשאין שם כהן מלבדו] לישראל, אין בכוחו היום. וסיים שם, שכמובן הרשות נתונה לכל רב במקומו, לקנסו כפי ראות עיניו, ובפרט להקדים כהן אחר לפני כהן זה.

(13) ואף אם נודע להם באמצע הברכה, כתב החיי אדם (ככלל לב ס"ט) שלא ימתינו אלא יצאו מיד.

(14) שכיון שהכהן נמצא בחדר שהמת עתיד לצאת דרך שם, כגון שבת הכנסת חיצוני והבית שהמת בו הוא פנימי, יש בזה איסור טומאה מדרבנן, מדין 'סוף טומאה לצאת' [כמבואר בש"ך יו"ד סי' שעב ס"ק ב].

ואם שליח הצבור הוא כהן, ובאמצע התפילה נודע שנמצא מת בבתים הסמוכים, כתב לעיל (סי' קכו ס"ק יא) שכיון שהטומאה באופן זה אינה אלא מדרבנן, אין צריך להודיע לו עד שיגמור תפילתו. אולם אם נודע לו, כתב בביאור הלכה שם (ד"ה ואם) שנחלקו הפוסקים אם צריך להפסיק תפילתו ולצאת.

[משנ"ב ס"ק טו]

יְהֵאֲלֶיָהּ רַבָּה הֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְהַר"ם מִינֵן שְׂמַסְתַּפֵּק בְּהָהּ⁽¹⁵⁾.

(15) ואם עומד באמצע התפילה, שיש הסוברים שאם אמרו לו לעלות מחוייב להפסיק את תפילתו ולעלות לדוכן [כמבואר להלן (ס"ק קנ)], כתב שם שמחוייב בזה רק אם עקר את רגליו מעט בירצה, אבל אם לא עקר את רגליו אינו ראוי לעלות.

[משנ"ב ס"ק יא]

הִיגוּ אֵי אֶתְרַמִּי לֵה צְפוּרָא אֶתְרִינָא⁽¹⁶⁾, וְהַטְעַם, כִּיּוֹן שְׂכָבֵר קַיִם מְצָנָה זֶה קַיִם זֶה לֹא חִבְתּוֹ הַתּוֹרָה יוֹתֵר⁽¹⁷⁾.

(16) ואף לענין נשיאת פנים בתפילת מוסף באותו ציבור בו כבר נשא כפיו בשחרית, כתב לקמן (שעה"צ ס"ק פא) שאין עליו חיוב מן התורה לישא כפיו שנית.

ובאופן שצריך השי"ץ לחזור שנית על תפילתו, כתבו בשו"ת הר צבי (או"ח ח"א סי' סא) ובקצות השלחן (סי' כג סמ"ז) שלא ישאו הכהנים שוב את כפיהם. והוסיף בקצות השלחן (שם) שמ"מ בפעם השניה יאמר השי"ץ 'אלוקינו ואלוקי אבותינו', שהוא מסדר התפילה. מאידך, דעת הא"א (בוטשאטש, סי' קכו) והגרי"ש אלישיב (נשיאת פנים כהלכתה פי"ז הע' מב) שכשחזר השי"ץ תפילתו מחמת שלא יצא ידי חובתו, ישאו הכהנים כפיהם שנית בברכה [אולם כשלא אמר יעלה ויבא, דעת הגרי"ש אלישיב שלא יחזרו הכהנים וישאו כפיהם, כיון שיצא הציבור ידי עיקר חובת חזרת השי"ץ (תפילה כהלכתה פי"ג הע' קפד)].

(17) ובטעם הדבר הוסיף הלבוש (ג), שאם היה חייב לעלות בכל

המשך מעמוד קודם

והביא בזה מחלוקת הראשונים.
(12) וכן לענין מי שרגיל לספור ספירת העומר בזמנה, ואירע שאמר לחבירו מהו יום הספירה בבין השמשות, כתב לקמן (סי' תפט ס"ד ד"ה שאם) שיש לדון מטעם זה שחייב שוב לחזור ולספור בברכה, שכיון שרגיל לספור בזמנה, הרי הוא כמכוון במפורש שלא לצאת ידי חובתו בזה.

בעין יפה, כמבואר בפסוק (שם כז, כג), והוסיף שכן היה מנהג אביו החכם צבי.
וכהן שהוסיף ברכה מדעתו ובלא נשיאת פנים, הסתפק הביה"ל להלן (סכ"ז ד"ה ואם הוסיף), אם עובר בזה משום 'בל תוסיף', או שכיון שנשיאת פנים היא מהדברים המעכבים את המצוה [כמבואר בשו"ע להלן סי"ד] אין בזה משום 'בל תוסיף',

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק יד]

רוצה לומר, כפי גרושה וכפי גלושה⁽²¹⁾.

(21) ובשו"ת תרומת הדשן (פסקים וכתבים סי' כב) שהוא מקור הדין מבואר, שאין כאן חשש לעז גמור, כיון שעל כל פנים עולים הם לפרקים, אלא סלסול הוא שנהגו הכהנים בעצמם, כדי שלא יאמרו שהם פגומים.

[משנב ס"ק טו]

יכול להלצץ אחר נטילה⁽²²⁾.

(22) ולענין שי"ץ כהן שרוצה לברך באמצע חזרת הש"ץ, ולא חלץ מנעליו קודם, דעת הגר"ש אויערבך (ואני אברכם פי"ז סי' טו) שלכתחילה לא יחלוץ את מנעליו באמצע תפילתו, משום בזיון הציבור, ויברך כשהוא לבוש במנעליו.

וכהן ירא וחרד, כתב לקמן (ס"ק כז) שנכון שיהיה שלא לגעת במקום מלוכלך משעת נטילתו שחרית, כיון שנחלקו הפוסקים אם צריך לברך על נטילה זו "על נטילת ידים", ואין להיכנס לספק ברכות.

ולענין אם צריך לחלוץ מנעל של ימין תחילה, ראה מה שכתבנו לעיל (בי' ס"ק ח).

[משנב ס"ק יח]

גם-כן אינו נכון מטעם זה⁽²³⁾ וכו', לילף יתף לפני גדולים⁽²⁴⁾ וכו', בפסקאות של בגד, וכן המנהג⁽²⁵⁾.

(23) ובנעלי בית שלנו [העשויות מבד או גומי וכדו'] שאין הולכים בהן בשוק בטיט, וכן כל נעליים כיוצא בהן, דעת השו"ת פנים מאירות (ח"ב סי' כח) והבן איש חי (פרשת תצוה אות ו) שאין עולין בהן לדוכן. מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (הלכות שלמה תפלה פי"א ס"א) שמעיקר הדין יכולים לעלות בנעלי בד ללא שרוכים לדוכן [ולדעתו הפנים מאירות אסר דוקא בנעלי בד הקשורות בשרוכים], אולם ראוי להחמיר בדבר, משום שקלי הדעת יבואו להתיר הכל.

(24) ומ"מ אם יש כהן שאין גרביים לרגליו, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' לב) שאין למנוע ממנו לישא כפיו.

ואם הבגד ארוך שחופה אף את כפות רגליו, כתב המשנ"ב לעיל (סי' צא ס"ק יג) לענין תפילה, שמוותר להתפלל כך, והוסיף, שהוא הדין שמוותר להתפלל יתף בארצות החמות בהן נהוג לעמוד כך בפני גדולים.

(25) ואף אם הגרביים שונות במראיתן ובצבען מהגרביים הרגילות אצל שאר הכהנים, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שיכול לעלות לדוכן, ואין חוששים להיסח הדעת של המתברכים.

[משנב ס"ק טז]

הנינו נטילה⁽²⁶⁾ וכו', תתקן לקדשה ברכה⁽²⁷⁾.

(26) ואם כדי ליטול את ידיו צריך הכהן לעבור בתוך ארבע אמות של המתפלל, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' י), שאם יכול לעבור בצידי המתפלל יעבור ויטול ידיו, שכיון שצורך מצוה הוא, הרי זה כשעת הדחק. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ז תשובה כא), ולדעתו, אם לא נטל ידיו שחרית כראוי [כגון שנטל רק עד קשרי אצבעותיו] או שהסידה דעתו, יעבור אף לפני המתפלל. ודעת הגר"ש אלישיב והגר"ח פ"ש שיינברג (נשיאת כפים כהלכתה פי"ה הע"ק) שיכול לעבור לפני המתפלל.

ולעבור לפני המתפלל לצורך נשיאת כפים, נראה מדברי המנחת יצחק (שם) שמוותר לעבור בצידי המתפלל, והגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי ח"ב עמ' מג) התייר אף לעבור לפני המתפלל ממש וכן

דעת החזו"א (הגר"ח קניבסקי בשמו, בספר נקיות וכבוד בתפלה תשובה רנו).

(27) ולענין נטילת ידים לברכת כהנים בתפילת מוסף, במקום שמברכים ברכת כהנים בשחרית, כתב המקור חיים (סי' בקיצור הלכות) שאם לא יצא הכהן מחוץ לבית הכנסת בינתיים, מעיקר הדין אינו צריך ליטול ידיו למוסף, אלא שמי"מ המנהג הוא ליטול [וראה מה שכתב המהרי"ל (תחילת הל' יום הכיפורים) לענין נטילת ידים לברכת כהנים בתפילות יום כיפור].

[משנב ס"ק כא]

ככהן המקדש ידיו לעבודה⁽²⁸⁾.

(28) והוא הדין שבתשעה באב וביום הכיפורים, כתב לקמן (סי' תריג ס"ק ז) שיש ליטול ידיים לברכת כהנים עד הפרק.

[משנב ס"ק שם]

נטילה מקלי זכה גברא⁽²⁹⁾ וְשֵׁלָא יְהִי מִשְׁתַּנִּים הַמַּיִם מִבְּרִיתָן⁽³⁰⁾, וְהִיָּה עַל כָּל-פְּנֵים רְבִיעִית מֵיָם⁽³¹⁾.

(29) מכך שלא הזכיר שצריך להקפיד שלא תהיה חציצה על ידיו, נראה שסובר שאין צריך להקפיד על כך, וזה שלא כדברי המקור חיים (ס"ב) שנראה שסובר שיש להקפיד על כך, וכן כתב בשו"ת מגן שאול (סי' ז), וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האישי ח"א פכ"ג ס"א).

(30) ופרטי דינים אלו נתבאר לקמן בסימנים קנט-קסא. וכן לענין אופן הנטילה, כתב לקמן (סי' קסב ס"ק ט) לענין נטילת ידיים לסעודה [שמשם למדו הפוסקים את הדינים לכאן], שיש להקפיד שיגיעו המים לכל צידי היד וראשי האצבעות.

(31) ואף שבנטילת ידיים לסעודה, מים הבאים משיוורי טהרה מועילים אף בפחות מרביעית [כמבואר בשו"ע לקמן (סי' קס ס"א)], כתב הישועות יעקב (ס"ק ו), שהוא מקור הדין) שכאן צריך רביעית דוקא, אף בשיוורי טהרה.

[משנב ס"ק כב]

והלוי יוצק מים⁽³²⁾ וכו', כבוד פטר רחם⁽³³⁾ וכו', וְאֵף שֶׁהַלֵּוִי תִלְמִיד חָסֵם וְהַפְּהֵן עִם הָאֲרָץ⁽³⁴⁾ יֵשׁ לְהַחְמִיר⁽³⁵⁾.

(32) ואף אם בשל כך לא ישמעו הלויים את ברכות הש"ץ ולא יוכלו לענות אמן, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' מז אות ג) שאין להם לחשוש מכך, כיון שהם אנוסים באונס מצוה.

ולענין אותם הנוהגים שכמה לויים נוטלים את ידי הכהן ביחד, דעת הגר"ש אלישיב (שו"ת שבט הקהתי ח"ב סי' נו) שיותר טוב שלא לעשות כן, אלא שלוי אחד ירחץ את ידי הכהן, שהרי שנים שעושים כן הרי זה נטילה שלא כדרך.

(33) ובטעם הדבר שרק בכור פטר רחם רשאי ליצוק מים על ידי הכהן, ולא בכור מן האב, כתב המג"א (ס"ק ז) שמצינו בו קדושה לענין פדיון, מה שאין כן בבכור מן האב, שלא מצינו בו קדושה בזמן הזה.

(34) וכשיש בכור תלמיד חכם וכהן עם הארץ, כתב הגר"ש אויערבך (תשובה בכ"י להגרי"י בורדיאנסקי) שאין הבכור צריך להטריח עצמו על כך, ובפרט שכתב הכף החיים (ס"ק מז) שמדברי הוזהר משמע שרק לוי יטול ידי הכהנים ולא בכור.

(35) מה שכתב יואף, חוזר לתחילת דבריו שכתב 'והלוי יוצק מים', וכונתו שיש להחמיר שיטול לוי תלמיד חכם ידי כהן עם הארץ. וטעם הדבר שאין בזה משום בזיון כבוד התורה, התבאר בשו"ע הרב (ס"א), שאין איסור לחכם לזלול בעצמו משום איוה הידור המשך בעמוד הבא

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ג באר הגולה

ז ראש השנה נ"ה לא
ח הגהה מימוני
ט בסוף הלכות תפלה
י סוטה לט לפי
יא פרוש רש"י י טור
יב בשם הרמב"ם ב"ח
יג יוסף בשם הנהר

יאמרו (יד) שהם פגומים, נהגו שלא לפגס לבית-הכנסת עד שיגמרו ברכת-התנאים: ה' ולא יעלו הפתנים לדוכן (ו) (טו) במנעלים, (טז) אָבַל בְּבִתּוֹ-שׁוֹקִים שָׂרִי. וְיֵשׁ מִחֲמִירֵין (יז) אם הם של (י) [1] עור (אגודה פ' הקורא את המגלה) (יח) (וְנִהְגוּ לְהַקֵּל בְּקִצַּת מְקוֹמוֹת): ו' (יט) אֶף-עַל-פִּי שֶׁנִּשְׁטְלוּ הַפְתָּנִים וְדִיָּהֶם שְׁתִּירִית, (כ) *חֹזְרִים וְנוֹטְלִים וְדִיָּהֶם (כא) עַד הַפָּרָק שֶׁהוּא חֲבוּר הַיָּד וְהַזְרֹעַ. (כב) לְהַלְוֵי יוֹצֵק (מ) [מ] מִים עַל וְדִיָּהֶם, וְקָדְם

שערי תשובה

באר היטב

[1] עור. עב"ט. ועין בפנים מאירות ח"ב סימן כח שבמנעלים העשויים במקור לכד הקשה אין זה יחף כיון שעשוי כעין מנעל שלטו שאינו מרויש לשי הארץ כחולץ יחף. עין פס. ובמח"ב פסב שכ"ב בשו"ת זכ"ע אמת ע' פס: [2] במים. עב"ט. ועין לקמן סימן תקיא בש"י ומג"א, ושם פסב הבה"ט מתשובת גור"ר ותשובת ח"י"צ סימן עב וכבר"י סימן תקיא בשם רבו בספר נחפיה בפסוק. בדשבת יש להחמיר שלא לתת בשמים במים העומדים

ועין ס"ק יא מש"ש, ודלא כמ"א. כתב הבה"ט והפוסלים מרנבן א"צ לצאת לחוץ כשהחזן קורא כהנים דאין פגנתו על הפסולים. וכתב המ"א אפלו א"ל עלה אינו עובר ע"ש וכ"כ פ"ר"ח וע"ת: (י) במנעלים. ויחלץ המנעלים קדם הנטילה. ומנעלים שאפשר לחלץ בלא נגיעה ביד יכול לטל קדם תליצת המנעלים. עין סימן ד ס"ח. ונצינו המנעלים

פסח הספסלים שלא יעמדו בגלוי בבהכ"מ מפני הסכוד, ע"ת ועין בשכנה"ג: (י) עור. ודוקא קשאין מגיעים אלא עד הארפקה וקשורים ברצועה, אכל אם הם מגיעים עד אציליהם דהם מנכסים שרי, ונ"ל דשל בגד ומתפה עור שרי בכל ענין, מ"א. אם מקור להכניסם לעלות לדוכן במנעלים של לבדים שקורין פיל"ז-שו"ף, עין בתשובת כנסת-יחזקאל סימן יא: (כ) מים. ואם אין שם לוי יוצק בכור שהוא פטר נחם שהוא קדוש, ונכנס תחת הלוי, ב"ח. וכתב המ"א דדוקא בכור לאם קאמר אכל בכור לאב לכד לא מצינו בו קדושה האידנא. ואם אין שם ג"כ בכורים טוב שישלו ע"י עצמם מעל-ידי ישאל, שכנה"ג. ונהגון מוהר"ר דוד אופנהיים מאריך בספרו נשאל דוד כ"י סי' צח אי שרי לכהן לשמש בכהן. ואם הלוי חכם והכהנים ע"ה, אם רוצה אין צריך לתן מים על ידיהם רק ישלו בעצמם, מהר"י הלוי סי' ט' לט ומ"א. והר"ש הלוי סי' ט' ו' כתב דמדת חסידות הוא ללווי ת"ח ליצק מים על ידי כהנים אף דהם ע"ה, ואם הלוי יראה שהשערה צריכה לנהוג סלטול, הקשות בירו, דנראי אסור לנלוול בכבוד התורה ע"ש. ואם יש כהנים ת"ח וע"ה בכת אחת אינו רשאי ליצק על ת"ח ולא על ע"ה אלא יצק על ידי פלם, מהר"י הלוי סי' מא. והפ"ר"ח כתב שחוב מיתה אם מציק מים על ע"ה אפלו שיהיו מקצתם ת"ח וכ"ש אם פלם ע"ה ע"ש. ועין כנה"ג שהביא דעות דאפלו אם פלם ע"ה מחזיב הלוי ת"ח ליצק מים על ידיהם ע"ש, ועין בתשובת דרכי"י נעם סימן יב ובחזו"ת יאיר סימן רה. אסור ביו"ט לתן במים דבר שמוליד ירח, מ"א ובספר אלהי רבה ממיר כיון דשמן עצמו מערב במים לא היו

באר הלקה

משנה ברורה

ובאמת נמרא מפוש הוא בקדושתו ל"ג דאפלו הוא פוטר עצמו ממצות עשה קדם דלמטי זמן חיובא, אפלו הכי נאמר על זה "ויבאת מאלהיד" עין פס: * חוזרים ונוטלים ידיהם וכו'. כתב מהגן-אברהם: אסור לשהות כדי הלוח כ"ב אמה בין נטילה לכהנה [תוספתו], ולקח צריך לטל סמוך ל"רצה", והחזן לא יאריך ב"רצה". ובאליה רבה פסב דמסכינן בנה על הפוסקים דאין צריך כלל נטילת ידים בשטל נדיו שתרית. ומפל מקום לכתחלה טוב לזהר בנה כמה דאשש³⁶ [פמ"ג], ולכן טוב לזהר לכתחלה שלא לשהות בין נטילה להכנה:

כשיפגסו אחר-כך, וכב"ל בסיפרי ב: (יד) שהם פגומים. רוצה לומר, בני גרושה ובני תלוצה²¹: ה' (טו) במנעלים. שמא (טו) יפסק לו רצועה ונגאי הוא לו, ומתלווצים עליו כשפגסו מתרת. ויקשנה בעוד שהבריו מקריכים, ויאמרו שכן גרושה וכן תלוצה הוא ולפיכך הלך וישב לו. ואפלו במנעלים שאין להם רצועות אסור, הלא פלוג רבנן. ויש להצניע המנעלים שלא יעמדו בגלוי בבית-הכנסת מפני הסכוד. ויחלצם קדם נטילה, אף

כשאפשר לו לחלצם אחר נטילה²² ושלא יגע בהם, יכול לחלצם אחר נטילה [אחרונים]: (טז) אָבַל בְּבִתּוֹ-שׁוֹקִים. הוא (טו) מנעלים ארפים המגיעים עד ארפבות הרגל, הינו סמוך לשוק, ושרי, דליכא הכא טעמא הנ"ל. (יז) ואף דגם הכא רגילין לפעמים לעשות רצועות סמוך לארפקה, מפל מקום לא חישנין שמא ישב לקשרם, דאפלו אם הם מתרים לית בה גנאי פלי האי: (יז) אם הם של עור. טעמם, דבכלל סנדל ומנעל הם, (יח) ולא פלוג רבנן בין יש רצועות רבין אין רצועות. (יט) ומפל מקום בכתב-שוקים עם מנכסים ביחד שמגיעים עד אציליהם, מתר לכלי עלמא, דזה לא הוי בכלל הגזרה כלל, (כ) וכן בתי-שוקים של בגד, אף שמחפה עור שרי אף לדעה זו: (יח) וְנִהְגוּ לְהַקֵּל בְּקִצַּת מְקוֹמוֹת. ומפל מקום בכתב-שוקים שלנו [שקורין שטיו"ר] [1] שרגילין לילך בהם בשוק בשיט, אין להקל משום בכוד העבור [פ"ר"ח ע"ש]. ולפי טעם זה, גם במנעלים של גמי שלנו [שקורין קאלאסי"ר] [2] גם-כן אינו נכון משעם זה²³. פתבו האחרונים, דאין נכון לעלות לדוכן יחף ממש, שהוא דרך גנאי, שאין רגילין בזמן הזה לילך יחף לפני גדולים²⁴, אלא יש לילך בפזמקאות של בגד, וכן המנהג²⁵: ו' (יט) אֶף-עַל-פִּי שֶׁנִּשְׁטְלוּ הַפְתָּנִים וְדִיָּהֶם וכו'. עקר הנטילה (כא) אסמכו רבנן אקראי, שנאמר "שאו ידיכם קדש וברכו את ה'", כלומר, כשתשאו ידיכם קדשו אותם בתחלה, והיני נטילה²⁶, ואחר-כך ברכו את ברכת ה' והיא ברכת כהנים. והנטילה צריכה להיות במים (כב) דוקא, ולא מועיל כאן מידי דמעיקי כמו בתפלה בסמין צב; ופסק המחבר, דאף-על-פִּי שֶׁנִּשְׁטְלוּ יְדֵי שְׁתִּירִית יְחֹר ויקדש אותם קדם הנשיאות פנים, דקרא, תכף לקדושה ברכה²⁷, משמע: (כ) חוזרים ונוטלים וכו'. ואם אין לו מים, (כג) פתבו האחרונים (נד) דנוכל לסמך על שיטת הרמב"ם דסבינא לה דיוצא בנטילת ידים שנטל בשתירת, כל שלא הסיח דעתו וידע שלא נגע במקום מטנף: (כא) עַד הַפָּרָק. ככהו המקדש ידיו לעבודה²⁸ [רמב"ם]. ועל-כן פתבו (כס) האחרונים, דאפשר דבעינן דוקא נטילה מקלי וכח גבאי²⁹, ושלא יהיו משתנים המים מקבית³⁰, ויהיה על-פל פנים רביעית מים³¹: (כב) וְהַלְוֵי יוֹצֵק מִים³². וכשאין לוי, יוצק בכור פטר נחם³³, דהוא גם-כן קדוש קצת. ואם אין גם בכור, טוב שישטל ככהו בעצמו משציק ישאל על ידו, ואף שהלוי תלמיד-חכם והכהן עם-האזני³⁴ יש להחמיר³⁵, וכל-שכן אם יש כהן

שער הציון

(טו) גמרא: (טז) פרי"מגדים: (יז) בית"וסף לתרוץ הראשון, ובמסקנתו משמע דגם הוא סבינא לה כקמ"א דיש להחמיר. עין שם, וצריך עיון קצת: (יח) אף דבמגן-אברהם משמע קצת דבגוש לו רצועות מקרי, בעלת-תמיד ובבאר הגור"א ובשארי אחרונים משמע דכלל ענין אסור לדעה זו: (יט) מגן אברהם ושי"א וכן משמע מלבוש, דלא בעלת-תמיד שמחמיר בזה: (כ) מגן-אברהם ומגן-גבורים: (כא) גמרא: (כב) כל הפוסקים: (כג) עלת-תמיד ותיי-אדם ומגן-גבורים וכן משמע מקרי תדש: (כד) והוא שבשתירת נטל ידיו עד הפרק, דאי לא הוי לא מהני [כן משמע מדגול מרובה]: (כס) מגן-אברהם ושלטון שלמה, ומה שכתבתי רביעית הוא בישועות-יעקב: